

CORRESPONDENCIA INÉDITA DEL P. ČASANOŤAS CON EL P. FLORÍ

El P. Miguel Batllori, S. J., en un elegante volumen (el V de la serie III de la Biblioteca Histórica de la Biblioteca Balmes), intitolado *Relíquies literàries*, publicó algunas cartas que se cruzaron entre el P. Casanovas y algunos de los personajes históricos y culturales de su época. Allí aparecen Rubió y Lluch, Alcover, Vogel, Torras y Bages, Menéndez Pelayo, Dudon, cardenal Gomá, cardenal Vidal y Barraquer, Güell, Cambó, Puig i Cadafalch, entre otros.

Entre los hermanos en religión contaba el P. Casanovas muchas amistades, que le fueron singularmente confortantes en momentos dolorosos de su vida, y que le alentaron a continuar su obra cultural y religiosa. Uno de ellos era el P. Miguel Florí, profesor de Filosofía (enseñó Lógica, Crítica e Historia de la Filosofía) en la Facultad Filosófica Jesuítica de Sarriá y luego en Avigliana (Italia) y temporalmente en Aalbeck (Holanda) durante los años de dispersión o destierro de los jesuitas (1932-1939).

Una misma afición unía estos dos corazones de jesuitas animados por el deseo sincero de la gloria de Dios: Balmes. El estudio profundo, completo, cariñoso del genial filósofo vicence ocupó muchos años de la vida del P. Casanovas y no menos de la del P. Miguel Florí. El P. Casanovas llegó a culminar sus estudios con la *Vida de Balmes*, trabajo que el P. Florí calificará de «monumental» y del que dirá que únicamente podía salir de la pluma del P. Casanovas.

El P. Miguel Florí no pudo llegar a su meta. La muerte prematura, cuando había entrado en la edad de la madurez intelectual y cuando se esperaba de él abundante fruto de síntesis balmesiana o de profundización en la mente del filósofo, nos lo arrebató casi inesperadamente. Había producido varias elocubraciones, que el

mismo P. Casanovas había publicado con gozo en «*Analecta sacra Tarraconensia*», y en algunas otras revistas filosóficas; y había querido — como lo hizo — traducir al castellano (aunque reduciendo su extensión) la obra del P. Casanovas sobre la *Vida de Balmes y su tiempo*. Así quiso el P. Florí dar más divulgación a obra tan valiosa al mismo tiempo que hacer conocer a un público más amplio el prestigio no sólo de Balmes sino del P. Casanovas. Casi diríamos que fue la última obra del P. Florí, en la que volcó el corazón de amigo y la ciencia del filósofo. Rendía un homenaje a Balmes y al P. Ignacio Casanovas.

Por esto nos ha parecido que sería también bueno, en este homenaje que «*Analecta sacra Tarraconensia*» dedica al P. Ignacio Casanovas, evocar el recuerdo del P. Miguel Florí ofreciendo lo poco que se ha conservado de la larga y continuada correspondencia que estos dos sabios y santos jesuitas sostuvieron para mutuamente animarse a trabajar más y más por la gloria de Dios con el apostolado de la ciencia y de la pluma.

FRANCISCO DE P. SOLÀ, S. J.

I

Analecta sacra Tarraconensia
Duràn y Bas, 11 - Barcelona

Jhs.

30 novembre 1926

R. P. Miquel Florí, S. J.

P. X.

Caríssim P. Florí: Acabo de llegir el seu discurs¹. M'ha agradat moltíssim, i crec que diu la veritat i la diu bé. El felicito de tot cor.

Crec que hauríem de procurar que això arribés a tothom. I per això fora del cas, em sembla, preparar-ne una refundició, ampliació o lo que fos, per l'*Analecta*. Jo li prego que ho vulgui fer. Sé que té un altre treball balmesià². No hi ha que dir que li demano també per *Analecta*. De lo primer, si vol que en parlem abans, ho faré amb molt gust.

Affm. en X^t.

IGNASI CASANOVAS, S. J.

2

[mateix segell]

Jhs.

1 de juny 1927

R. P. Miquel Florí

Molt apreciat P. Florí en X^t: Dispensi'm que'l molesti. Hi ha un sacerdot que voldria estudiar la criteriologia de Balmes, i em sembla que'l treball hermosíssim de VR. li faria molt de bé³. Si'n tenia un exemplar i me'l podia enviar, li agrairia.

Affm. en X^t.

IGNASI CASANOVAS, S. J.

¹ Discurso de apertura del curso 1926-1927 en las Facultades de Filosofía y Teología de la Compañía de Jesús en Barcelona (Sarría): *De valore sensus communis secundum doctrinam Iacobi Balmes in Problemate Critico solvendo*.

² El P. Florí no debió enviar este trabajo al P. Casanovas, pues no aparecen por entonces escritos suyos en «*Analecta*».

³ Se refiere al discurso de la nota 1.

3

[mateix segell]

Jhs.

2 desembre 1927

R. P. Miquel Florí

P. X.

Molt estimat P. Florí: Li agraeSC de tot cor el seu treball sobre *Balmes*. L'estamparem tan aviat com sigui possible⁴. Crec que realment farà un bé. Vaig llegir amb molt gust lo d'«Estudios Eclesiásticos»⁵. Els de Lovaina no és estrany que facin resistències, perquè jo crec que Balmes, si s'alçava al punt que li pertoca, els hi faria massa ombra, i potser ho presenten. Ademés tenen els prejudicis tomistes. Crec que fora un estudi edificant el de comprovar les opinions o els textos que atribueixen a Balmes tan aquells neoescolàstics, com altres que'l citen. Crec que's demostraria que poquíssims l'han llegit.

Les meves coses estan sicut erant. Déu hi faci més que nosaltres.

Acabem d'estampar un llibre titulat *Festa de Nadal*, ont hi ha, en llatí i català a doble plana, les Matines i les tres Misses de Nadal. Potser serà útil pels estudiants i coadjutors.

Affm. en X^t.

IGNASI CASANOVAS, S. J.

4

Vila. S. Agostino
Avigliana - Torino

Jhs.

24 Set. 1932

R. P. Ignasi Casanovas

P. C.

Dilectíssim in Xto. P. Casanovas: No vull retrassar més el compliment d'un deure i d'un propòsit que tinc de felicitar a V.R. per la *Vida de Balmes*.

L'apreci i entusiasme que com sab V.R. sento per en Balmes i la seva obra fan que'm senti obligat i experimenti veritable joia en adreçar-li la meva més afectuosa felicitació. No pot V.R. figurar-se la satisfacció amb què fou saludada a Aalbeck l'arribada de la seva obra. En saber qu'el P. Dalmau la tenia sequestrada al seu quarto per a

⁴ Seguramente se trata del artículo *De Problemate Critico secundum doctrinam Jacobi Balmes* (AnalSacrTarrac 5 [1929] 103-128), aunque allí está datado en noviembre de 1928.

⁵ *Valor de las formas dialécticas según Balmes*: EstEcls 4 (1927) 400-414.

llegir-la tota de cap a cap sense deixar-ne una ratlla frissàvem tots pel mateix i urgíem la seva aparició pública per tal de poder també saborejar-la. L'havia esperada tant de temps, i s'em havia fet tan simpàtica al veure-la perseguida!

També ara però havia de complir-se aquella lley providencial: que la persecució per una causa justa és font d'especials benediccions. Estic ben segur que la seva aparició haurà estat oportuniíssima més que mai en les actuals circumstàncies.

Sense cap mica d'hipèrbole la *Vida de Balmes* ha d'ésser qualificada de monumental. Però això no dubto que l'expectació moguda, que el seu sol anunci hauria despertat entre els aimants de Balmes i de la cultura catalana, hauria sigut de molt superada. És en efecte un veritable monument a Balmes i a la nostra llengua. El monument que Balmes esperava i es mereixia, i que V. R. i únicament V. R. era capàs de bastir-lo, tant pel coneixament extens i pregon que té d'en Balmes, de la seva vasta obra i del seu temps, com perquè poseia a més V. R. una aptitud de veritable especialista per biografies, que ja era estat palesada en les de S. Alonso i de Sta. Teresina. Repeteixo, doncs, l'enhorabona i que Déu li pagui amb excés com Ell sap fer-ho, obra de tanta glòria seva, car en donar a conèixer Balmes crec que s'exerceix un apostolat molt fructuós i molt adient a les necessitats del nostre temps.

Convé ara però difondre la seva obra tot el més possible, a la qual cosa voldria jo també poder-hi contribuir segons les meves psoibilitats. Abans de sortir d'Aalbeck vaig fer alguns passos per aconseguir s'en publiqués una bona recensió, com es mereix, a «Scholastik», una de les més acreditades reviestes en el seu gènere. No solen però recensionar llibres dels quals no s'en hagin rebut dos exemplars a la Redacció, i per bé que en aquest cas haurien fet una excepció, va semblar-me més delicat no insistir, i que era preferible demanar-ne un exemplar a V. R. per a l'esmentada Revista i deixar encarregada la recensió al P. Llorca, qui, ultra ésser Professor d'Història ecclesiàstica, té un gran domini del alemany, i la farà amb gust i amor, segons me prometé, per tractar-se de V. R. i d'una glòria nostrada, que hom aprecia més encara fora de la Pàtria. Quedàrem en que jo aixís ho escriuria a V. R. Ni hauria prou amb un exemplar que caldria enviar directament al mateix P. Llorca, qui cuidaria d'ofrir-lo juntament amb la recensió al P. Lange, director de «Scholastik»⁶. Tot això, ja s'entén, si li sembla bé a V. R.

No cal dir a V. R. que a la classe de Lògica del nostre filosofat la seva obra servirà com el comentari oficial per ilustrar les idees balmesianes i per infondrer amb més facilitat en els meus deixebles aquell seny del nostre gran filòsof, tan característic seu i tan necessari per

⁶ Esta recensió, hecha por el P. B. Llorca, se publicó en «Scholastik» 8 (1933) 569-571.

qui no vulgui desviar-se i perdre's en mig de les esbojarrades i morbooses disquisicions de la filosofia moderna. Mes, heles!, aquí no'n tenim cap exemplar. ¿És abusar de la bondat i caritat de V.R. l'exposar-li aquesta necessitat? Espero no obstant que'l P. Palmés portarà el seu exemplar.

Ara per acabar un mot sobre la meua Lògica catalana. Jo volia millorar-la durant aquest temps d'espera, sobre tot m'havia proposat aprofitar-me de l'abundant bibliografia alemanya per posar-la més al dia; però l'ensenyament improvisat de l'Història de la Filosofia i l'aprenentatge del alemany no m'han deixat temps per a res més. Ara que, gràcies a Déu, he assolit ja el coneixament indispensable d'aquesta endemoniada llengua per entrar en comunicació directa amb els filòsofs germànics, espero poder realitzar el meu plan dins de poc, per si hom creu que, a son degut temps, pugui ésser d'utilitat per l'ensenyament secundari una lògica de fons balmesià en la llengua catalana.

Dispensi el temps que li he robat amb aquesta carta massa llarga. Acabo, doncs, puig suposo que tenen notícies de nosaltres. Un d'aquests dies és esperat el P. Palmés i per a més endavant els PP. Caballeria i Francès, que vindran a completar el nostre claustre. S'han reunit aquí els filòsofs de 1er any de totes les Prov. de Espanya, i els de 2^{on} també de totes, menys els de la de Castella, que s'han quedat a llur Col·legi màxim de Bèlgica. El clima sembla molt bo, el panorama és vertaderament grandios, estem voltats dels Alps; la casa però és petita i els estudiants han d'estar estrets, 3 i 4 en cada cambra. Ja es fan diligències per a trobar una casa més capassa. Saludós al P. Calveras.

En els ss.SS. i OO. de V.R. molt s'encomana seu afm. g. i s. in Corde Jesu

MIGUEL FLORÍ, S. J.

5

Hospital
Nazareth

Jhs.

10.X.32

R. P. Miquel Florí, S. J.
P. X.

Molt estimat P. Florí: VR. és molt bo per mi. Jo li agraeisc el fons profundíssim de bona voluntat i caritat de la seva carta, i prego a Déu que li pagui, que jo no puc pas. També ho veig jo que hi ha hagut una providència molt amorosa de Nostre Senyor sobre aquesta obra, i ara es complau en donar-me més consols que penso m'havia donat abans. El Cardenal Secretari ha escrit una bona carta, però el P. General n'ha

enviada una altra que em confon. Jo tenia certa temensa d'haver fet un llibre tancat — tals eren els vituperis que s'havien dit — però ara veig que es llegit amb fruició. El P. Provincial⁷ ja m'ha dit tres vegades que el té encantat i que li costa deixar-lo per les ocupacions necessàries. Altres em diuen coses equivalents.

Faré amb molt de gust el que VR. em proposa. Enviaré un exemplar al P. Llorca i un altre al P. Florí, que és tan bon padrí del llibre. Pensi que amb ell li envio tot l'agraïment i les grans mercés.

Desitjo molt que la seva Lògica balmesiana surti perfecta, i que algun dia pugui servir per a l'ensenyament secundari. Cada dia n'hi haurà més necessitat, i només cal desitjar que ens sigui lícit obrar segons la necessitat mateixa.

Aquí patim i patirem cada dia més, segons es pot humanament conjecturar. Haec est hora vestra... que també sol ésser la gran hora de Déu.

Records molt afectuosos a tots, sobre tot al P. Palmés. M'encomano en les OO. i SS. de tots.

Affm. en X^t.

IGNASI CASANOVAS, S. J.

6

Hospital
Nazareth

Jhs.

11.I.33

Molt estimat P. Florí. Agraesc a V. i al P. Palmés les seves cartes. La conferència fou feta amb tota sollemnitat a la Universitat⁸, i sembla que realment produí forta impressió.

Li agraiem molt aquest treball balmesià, encare que no puguem assegurar-li que surti tot seguit⁹. L'«Analecta» ara la fem per fascicles que surten oportunament quan s'escau, procurant que cada fascicle tingui certa unitat d'estudi.

Veuré d'arreglar algun calendari i l'enviaré. Molts records al P. Rector, al P. Palmés i a tots els coneguts.

Affm. en X^t.

IGNASI CASANOVAS, S. J.

⁷ El R. P. José M.ª Murall, gran admirador y animador del P. Casanovas y sus obras tanto culturales y escritas como apostólicas.

⁸ Se refiere al discurso pronunciado en la Sesión General de todas las academias de Barcelona — Artes, Ciencias, Letras y Medicina — de inauguración del curso 1932-1933. Versó sobre *La Cultura Catalana del segle XVIII*.

⁹ Es probable que el P. Florí no le envió este trabajo de que aquí se habla, pues no aparece su nombre en números posteriores de «Analecta». O quizás, mientras esperaba el P. Casanovas la oportunidad de publicarlo, se precipitaron los acontecimientos públicos que lo impidieron.

7

Sèminaire
Vals-près-Le Puy

Vals le 5 Sept. 1935

R. P. Ignasi Casanovas, S. J.
P. Xti.

Benvolgut en Christ P. Casanovas: Com pot veure per l'adreça, escric desde Vals (França), ont he vingut a passar els dos mesos de vacances per exercitar-me en el francès i informar-me de les corrents filosòfiques contemporànies de França amb aquests eminents professors. Espero traure'n d'aquesta experiència no poc fruit pels meus estudis.

El motiu principal d'aquestes ratlles es per a dir-li que aquests dies he conversat llargament amb el P. Lebreton, que ha donat els Exercicis a la Comunitat. M'ha preguntat amb molt d'interès per V. R. encarregant-me que, en tenint ocasió, el saludés. M'ha dit que era molt devot de S. Alonso Rodríguez, del qual ha citat tres o quatre textos molt ben escollits durant els Exercicis. En fer-li una visita al seu quarto l'he trobat amb les obres espirituals de S. Alonso. En saber que el P. Casanovas havia escrit la *Vida de S. Alonso* ha manifestat grans desitjos d'obtenir-la. Jo li he dit que escriuria a V. R. per si tal volta n'hi quedés encara algun exemplar. L'incloc la seva tarjeta. És el P. Lebreton además director de *Recherches*.

En el fascicle pròxim d'«Archives», del qual es troba aquí el centre de redacció, sortirà un compte-rendu de la Vida de Balmes fet pel P. Romeyer¹⁰. M'han demanat si volia fer un estudi crític més llarg per a publicar-lo durant el pròxim curs. Si les classes em deixen algun temps lliure tal vegada m'anima a fer-lo.¹¹

Quan ens tornarem a veure per Avigliana?
M'encomano a sos SS.SS. i OO.
Servus in Xto.

MIQUEL FLORÍ, S. J.

¹⁰ «Archives de Philosophie», 11 (1935), Supplement bibliographique, pp. 121-123.

¹¹ Las ocupaciones de la Cátedra de Lógica, a la que había añadido la de Historia de la Filosofía y Criteriología, junto con otras ocupaciones, no le permitieron escribir este trabajo que tenía proyectado.

8

Jhs.

Biblioteca Balmes
Duran i Bas, 11
Barcelona
18-IX-35

R. P. Miquel Florí, S. J.
P. X.

Benvolgut en Crist P. Florí. Em plau veure'l en la companyia dels germans eminents, i particularment en la del P. Lebreton, a qui aprecio i admiro tant com se. La *Vida de S. Alfons* és agotada fa temps, però encara n'he trobat un exemplar que amb molt de gust li envio saludant-lo molt coralment.

Estem enfeinadíssims per veure com organitzarem els nostres treballs de cultura superior religiosa. Hi ha dificultats allà on sembla que només hauria d'haver-hi estímuls. Pregui a Déu per nosaltres i faci que altres ens ajudin amb les seves oracions.

Si ens podieu enviar les coses escolars que publiquen a Avigliana, ens faríeu un favor.

A tots saludo afectuosament i m'encomano a les seves oracions.
Affm. en X^t.

I. CASANOVAS, S. J.

Hoy he acabado mis ejercicios. Ésta ha sido la causa del retraso en la contestación.

